

K některým současným aktivitám prešovské literární vědy

LUBOMÍR MACHALA (OLOMOUC)

Od roku 2001 je konec května v prešovských akademických kruzích vymezen polistopadové slovenské literatuře. Na tamní filozofické fakultě se totiž z iniciativy Marty Součkové a pod patronací Jána Sabola uskutečnily v uplynulých čtyřech letech tři mezinárodní vědecké semináře zaměřené na poetologické a axiologické aspekty slovenské literatury po roce 1989. První akce tohoto druhu se jevila zpočátku vcelku nenápadně a hlavně vyvolávala otázku, zda zvolené téma – tvorba Václava Pankovčina (předčasně to zesnulého prozaického objevu slovenské literatury devadesátých let minulého století) – bude dostatečně nosným základem pro exkluzivní badatelské jednání. Jak se ale každý může přesvědčit ve sborníku *Kontexty tvorby Václava Pankovčina* (Prešov 2001), který shromáždí je příspěvky ze zmíněného semináře, ukázala se tato obava neopodstatněnou. Vedle semiotických a filozofických analýz byly na semináři prezentovány komparace tvorby Václava Pankovčina s jinonárodními literárními fenomény, objevily se rovněž snahy o diagnostikování prvků a postupů magického realismu (potažmo postmodernismu) v textech dotyčného autora, stejně jako pokusy o jeho generační zařazení, doprovázené kontextovým vymezením vůči slovenské literární tradici (konkrétně lyrizované próze). Nezanedbatelná část účastníků akce přispěla k deskripci, interpretaci a funkčnímu posouzení nejrůznějších textových parametrů detailními jazykově-stylistickými rozbory. Uplatnily se i naratologické přístupy, nechyběly dokonce ani recepční výzkumy. Zkrátka: seminář se vydařil a nebylo divu, že o rok později v Prešově referujících přibývalo.

Rozšířil se i tematický záběr, tentokrát už dominovaly panoramatické pohledy. Viz třeba příspěvek Tibora Žilky *Postmodernizmus v slovenskej próze* nebo *Poznámky k prozaickej (de)generácii*, s nimiž přišla Eleonóra Krčméryová. V dané souvislosti možno připomenout taktéž úvahu Marty Součkové o komunikativnosti prozaických textů slovenské literatury devadesátých let. Autoři těchto generalizujících inventur se neomezili pouze na referenční nebo statistické postupy a výčty, nýbrž upozornili například na fakt, že v řadě současných slovenských literárních textů se objevuje zlo

jako jeden ze základních textových atributů a funguje jako prvek, který je v rozličných obměnách estetizován. Tato tendence pak může přispívat ke zvýšení čtenářské lhostejnosti vůči všemu, co se vnímatele bezprostředně netýká, co jej bezprostředně neohrožuje. Naléhavě zde také zazněly otázky, zda by v kontextu mladší prozaické generace nebylo vhodnější hovořit spíše o vágnosti než o mnohovýznamovosti textů a nakolik současní slovenští prozaikové mladší generace vskutku usilují o komunikaci, o komunikativnost svých textů.

Vedle těchto globalizujících příspěvků se objevily také detailní pohledy do autorských dílen. Nejvíce pozornosti na sebe soustředily knihy Dušana Mítany, Rudolfa Slobody či Petera Pišťanka. Stranou zájmu nezůstali ani básníci. Mezi nimi, soudě alespoň podle účastníků semináře, zaujal v devadesátých letech ústřední pozici Peter Macsovszky.

Třetí prešovský seminář se konal až napřesrok, tedy na jaře roku 2004. Na dvě předchozí akce nejenže zdárně navázal, ale výrazně přispěl k rozvoji a upevnění rodící se tradice. Předneseny byly opět příspěvky syntetizující, ke kterým patřil například referát Zoltána Rédeye, vyjadřující se k motivicko–koncepčním a poetologickým otázkám současné slovenské poezie, popřípadě pokus Eleonóry Krčméryové o definici mladé literární generace devadesátých let. Těmto vystoupením zdatně konkurovaly referáty interdisciplinární. Ján Gbúr a Diana Rauchová představili *Hudobno-slovné reflexie piesňových cyklov Juraja Beneša so zvláštnym zreteľom na Tri monódie*, Michal Tokár zase reflektoval *Pokusy o vizuálnu podobu básne v 90. rokoch*, přičemž se soustředil na aspekt hravý, významový a výtvarný. Se speciálními, na dílčí jevy, respektive individuální rysy se soustředícími příspěvky pak přišli Jaroslav Šrank (*O pohyboch textov a držaní tela podľa Š. Moravčička – Interpretácia jednej básne s dôrazom na sémantické zhodnocovanie frazeológie*) nebo Silvia Malankievičová (*Dimenzie „JA“ v prózách Etely Farkašovej*). Nechyběly ani vysloveně provokující nebo novátorské podněty. Marta Součková třeba zpochybnila rok 1989 jako literárněhistorický mezník, protože podle ní se už začátkem osmdesátých let poetologické spektrum slovenské literatury začalo přibližovat stavu po roce 1989. Vedle toho Viktor Suchý načrtl prostřednictvím analýzy básnických textů Erika Jakuba Grocha možnosti etymologického zkoumání lyriky i numerické interpretace.

Jedním ze základních zdrojů úspěchu prešovských seminářů se ukazuje skutečnost, že jejich pořadatelé se nebojí dát prostor mladým badatelům – postupné rozvíjení témat v některých příspěvcích dokonce naznačuje, že jde s největší pravděpodobností o segmenty z připravovaných doktorandských prací. Tato odvaha chyběla v českém prostředí opavským organizá-

torům obdobných konferencí reflektujících aktuální literární dění, které pak postupně zplaněly a ztratily svůj odborný kredit. Přejme si, aby k něčemu podobnému v Prešově ještě hodně dlouho nedošlo.

